

الملاح الأساسية للقانون الأساسي لبانجسامورو

So Paratobowan a Onayan o Bangnsamoro Basic Law (BBL)

al Khutbah 61

Ki: Alim, Hassanor bin Maka Alapa

al Murshid al Am

al Insan Islamic Assembly of the Philippines

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ
أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا، وَأَشْهَدُ أَلَّا
إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ
وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ اهْتَدَى يَهْدِيهِ إِلَيَّ
يَوْمَ الدِّينِ وَبَعْدُ:

فِيَا عِبَادَ اللَّهِ يَقُولُ الْحَقُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ:
قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا
هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣١﴾

Innalhamda lillāhi nahmaduhu wa nastānuhu wa nastagfiruh, wa na'ūdubillāhi min shurūri anfusinā wa sayyiāti a'mālinā, man yahdihillāhu falā mudhillalahu, wa may yudhlil falan tajida lahu waliyyan murshidā, wa ash'hadu allā ilāha illallāhu wahdahu lā sharīka lahu, wa ash'hadu anna Mohammadan abduhu wa rasūluh, Allāhumma salli wa sallim wa bārik alā Mohammadin sallallāhu alayhi wa salallama wa alā ālihi wa sahabihi wa manihtadā bihad'yihī ilā yawmidd dīn wa ba'du:

Fayā ibādallāhi, Yaqūlul Haqqu Tabāraka wa Ta'ālā fil Qur'ānil Karīm:

Qulnah bitū minhā jamīan fa'immā ya'tiyannakum minnī hudan faman tabi'a hudāya falā khawfun alayhim wa lā hum yahzanūn (al Baqarah 31).

So langowan a podipodi a go so samporna' a bantog na rk o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), bantogn tano Skaniyan go mamangni tano ron sa tabang, a go mangni tano Ron sa sapngan Iyan so manga dosa tano, go lomindong tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) phoon ko manga antiyor o manga ginawa tano, a go so pangararata o manga galbk tano, sa taw a

toroon skaniyan o Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى), na da' a makadadag on, na sa taw a dadagn iyan na di nka dn mitoon sa salinggogopa' iyan a phakatoro' on.

Aya oriyen oto na:

Giya'i so sabagi' a manga onayan o Pangitaban o Bangnsamoro a tinin's tano sa pindiorobasaan tano sa Mranaw ka an makalangkap ko manga taw sa kasabotan iran sa marayag o antonaa anka'i a Pangitaban a go antonaa i manga onayan a madadalm on a manga kamapiyaan o Bangnsamoro?

Piakapontok tano so kiakilanga tano ko paratobowan iyan ka an malbod a kapmbatiyaa on sa di makakowa sa mala' a oras ko nggagaisa a phakabatiya' on odi' na phamakin'g on ko kapmbatiyaa on o manga salakaw.

Sa katii so manga onayan a osayan ankanan a pangitaban.

So Bangnsamoro Basic Law (BBL) na skaniyan i onayan a pangitaban o Bangnsamoro ko kissnggay niyan a pagtaw a makikilala a adn a kaatawi ron a kibibida' iyan ko bangnsa a Filipino sii sa Pilipinas.

Miaaloy sii ko pangonaan a pamkasan (Preamble) o BBL a so Bangnsamoro na skaniyan na pagtaw a baraagama a mapaparatiaya ko Allāh a ron pphamangni sa tabang ko langowan a btad iyan. Aya bantak o Bangnsamoro na so kapharagomabalaya niyan ko kaphagingd a matatago' on so mabagr a kalilintad a makaphapasod sii ko kaontrol a phakamoayan sankoto a kaphagingd iyan a khatankd iyan so kasiyap o manga kabnar iyan a go maphakaozor iyan so paninggalan iyan. Giyankoto a kaphagingd o Bangnsamoro na makaaayon ko amoran a pangitaban a Pilipinas a go so langkap sa doniya a matatarima' a manga onayan o kabnar o manosiya, so kamaradika', kaontrol, demokrasiya, a go so manga atoran o pangitaban a langkap sii sa doniya (Public International Law), a khikomilang iyan so mapiya a atoran o kaoyagoyag o Bangnsamoro a iniropa skaniyan o paratiaya niyan a mipagaayon iyan so manga adat, pangitaban, dadabiatan, sinanad a go paninggalan o Bangnsamoro. (*Preamble, art. 1, 2*)

Thankdn o Bangnsamoro so kissnggay o thotholan ko kilala niyan (historical identity), a go so kabnar o Bangnsamoro ko kipaarn iyan ko ingd iyan a go so kabnar iyan ko katankd o khabolasan iyan (self-determination), ipoon ko kiaphrang o manga apo' iyan ko miaipos a manga masa na taman dn sa imanto. Kapaar o Bangnsamoro so bobolos o gii niyan kandato' a makaokit ko maontrol a lalan a khasiyap iyan so sanang a go tanto' a makambibisa a kandato' a so miaaloy sii ko Rankom a Kapasadan ko Bangnsamoro (Comprehensive Agreement on the Bangnsamoro -CAB). (*Preamble*).

Tiankd o BBL a so Bangnsamoro na pagtaw a missnggay so pakatopo' iyan, a go so Agama niyan, a go so kawali niyan, a adn a okit iyan ko kandato' a missnggay a go mibibida' sii ko paratobowan o Parinta a Pilipinas sabap ko kababaloy niyan a Bangnsa a missnggay i paratobowan a go waraan. (*Preamble*)

Tiankd o BBL a so Bangnsamoro na tngr a taw sii sa Mindanao a kiaomaan o manga pagtaw a gomogobat a datar o Ispaniyol a go so Mericano. Sii sankanan a waraan iyan na miatanto a skaniyan na pagtaw a makambibisa a adn a parinta niyan a tarotop i katataragombalay a go adn a kapakambabayabaya' iyan (sovereign) ko da pn kamapakaoma o manalaingd a miaaloy sa onaan. (*Art.2-3*)

Tiankd o BBL a so Bangsamoro na pagtaw a adn a kawali niyan a lopa', ragat, a go kawang a giyanan na paratobowan o parinta a makambibisa (independent state) na so Bangsamoro na tanan iyan anan makokowa so bo' so kapndato' iyan i kakokorangan ka kagiya da pn matarotop so kapakambibisa niyan a isa a parinta a adn a kapakambabayabaya' iyan sii sa liyo (external sovereignty). (*Art. 2*).

Tiankd o BBL a so Bangsamoro na adn a rk iyan a ginawa a kandato' (self-governance) a go so katankd o khabolosan iyan (self-determination) sa maradika' skaniyan ko kapnggalbka niyan ko okit iyan a kakhaoyagan, kaphagingd, a go sinanad a missnggay a palaya iyan oto pagoyagn a go phakaozorn iyan. (*Art. 3*).

Tiankd o BBL a aya soson o parinta niyan na Akila a Kapamagodasa' (Parliamentary) maana a adn a manga akila a thndoon o pagtaw sii ko oman i darpa' a missnggay (congressional district) a siran i pasbal a magmbaal ko manga kitaban a go manga atoran a ipnggoverno ko Bangsamoro. (*Art. 3*).

So governo o Bangsamoro na adn a Chief Minister iyan a makasasayan ko Prime Minister, a go adn a khatndo' a Walī a makasasaginda ko Solotan a adn a mattndo' a bagr iyan ko kambnkasa niyan ko Barlanan (Parliament) amay ka di ran mapakamoayan so mapiya a kandato' ko sold o Bangsamoro.

Tiankd o BBL a aya bo' a bagr a migagakd o Parinta a Pilipinas a da' a kapaar on o Bangsamoro na siran so:

1. So kalilindinga ko ingd a go so kapakasasarig (*defense and security*)
2. So atoran sii sa liyo o parinta (*foreign policy*)
3. So kaphagatora ko pirak o parinta (*coinage & monetary policy*)
4. So sakodo ko kapakawit sa sorat (*postal service*)
5. So katndo' o kabangnsa ko lopa' o parinta (*citizenship and naturalization*)
6. So atoran o kaphliyo o manga taw sa Pilipinas (*immigration*)
7. So kaatora ko bayad o bois a tamok a ipzold sa Pilipinas (*custom and tariff*)
8. So padian a dayamang a go so kandagang a lankap sa doniya (*common market & global trade*)
9. So kabnar ko kasiyapa ko tamok a minggolalan sa kapasang a pamikiran o taw (*intellectual property*)

Makaliyoliyo san na so kandato' sii sa sold na kapaar o Bangsamoro so kagagangggaman iyan on ko kawali niyan. (*Art. 5*).

Tiankd o BBL a adn a kapag'pdaan o Printa a Pilipinas a go so Bangnsa-moro a siran so:

1. So kapakasasarig a kaphagingd a go so kapzokayi ko komakamal ko oriyon o kapakadkha' iyan nggalbk ko kiaroata niyan ko omor a mattndo' (*social security and pensions*)
2. So kaphagrna ko manga sakit (*quarantine*)
3. So kipndaptarn ko manga lopa' sii ko pangadapan o parinta (*land registration*)
4. So kaphagrna ko kapkharziki ko salatan o ingd (*pollution control*)
5. So kasiyapa a go so kapakaozora ko manga kabnar o manosiya (*human rights and humanitarian protection and promotion*)
6. So kimbtadn ko manga siksa' o kasalaan a go so btad o kalaboso a khadarpaan o taw a miakazala' ko parinta (*penology & penitentiary*)
7. So kapzosiya a go kaphagisipa ko kiasara ko pamirak o parinta (*auditing*)

8. So atoran o sakodo a bandaran (*civil service*)
9. So kasisiyapa ko manga pagilidan o ragat o ingd (*coastguard*)
10. So kaphagatora ko bayad o manga tamok a ipzold sa Pilipinas (*custom and tariff*)
11. So kapakanggolalana ko kokoman a kaontol (*administration of justice*)
12. So kanggastowi ko kasisiyapa ko manga ala' a karsada, manga lantay, a go so kaphagatora ko manga togaan o pakaig ko manga pangomaan (*funding of the national roads, bridges, and irrigation systems*)
13. So kaphagrna ko piligro o kabinasaan a waraan a go so kapagatorator (*disaster risk reduction and management*)
14. So kasisiyapa ko atoran a lankap a go so kapakasasarig (*public order and safety*)

Tiankd o BBL a adn a migagakd o Bangnsamoro a kapaar iyan a bagr a siran so:

1. So kambasok sa lopa', kapangoyag sa binatang a go so kaamplici ko pangnkn o Bangnsamoro (*agriculture, livestock, and food security*)
2. So kazambi' a kakhaoyagan a go so sinanad a kata'o (*economic & cultural exchange*)
3. So manga kapasadan a otang, a go so manga pd a sosen o kambayadan ko banko a lankap antaa ka matndo', aya bo' a liyo roo na so otang a sarat iyan so kaakowa on o parinta a Pilipinas.
4. So kandagang, kapandayan, kapamantiari, a go kandagang a kathompok.
5. So kanggalbk, kakowa sa kamalan ko pangadapan o aprinta antaa ka sii ko liyo niyan.
6. So kidaptarn ko ngaran o dagangan (*registration of business name*)
7. So kandaganga' o manga ingd a makambibisa a pmbthowan sa Asean (*barter trade*)
8. So katndo' o manga darpa' a kakhaoyagan a go so pompongan a kapandayan (*economic zones and industrial centers*)
9. So kapagadna ko labo'an a maradika' a da' a bayad o ipndonko' on a manga tamok a phoon sa liyo (*free ports*)
10. So kaphapasiyo ko manga darpa' a matndo' (*tourism*)
11. So kapagadna ko manga bowalan o panamok o Bangnsamoro (*creation of sources of revenue*)
12. So kapagatora ko dianka' o gasto o Bangnsamoro (*budgeting*)
13. So atoran o kapanamok a go so manga banko (*financial and banking system*)
14. So kapagadna ko pamoronan o parinta a Bangnsamoro a go so panamok a taragombalay (*establishment of government-owned / or controlled corporations and financial institutions*)
15. So kaatora ko kapakambowat o bagr a korinti sii ko sold o Bangnsamoro (*regulate power generation*)
16. So kapakanggalbka ko manga lankap a kasangkapan sii ko sold o Bangnsamoro (*public utilities operations in the Bangnsamoro*)
17. So katharima sa pamngayan a tamok (*receive grants and donations*)
18. So sinanad a go barasaan ko kalakiyan o pagtaw (*education and skills training*)
19. So kata'o a go so piakambowat iyan a kasangkapan (*science & technology*)
20. So lompokan a pangilay a go so kaporo' o kata'o (*research councils and scholarships*)
21. So kapaliharaa ko dadabiatan a kata'o a go so basa (*culture & language*)
22. So kazola' a go so kapanmbatmbang (*sports & recreation*)
23. So kaatora ko manga kazogay a go manga katmbangan ko sold o Bangnsamoro (*regulation of games and amusement operations within the Bangnsamoro*)

24. So kaatora ko pondowan sa manga kitab, so Imbaan sa manga posaka', sinanad a go so manga darpa' a pphangalotan sa manga gadong a tamok odi' na nganin san (*libraries, museums, historical, cultural and archaeological sites*)
25. So kaatora ko manga panaktan a go so kambagibagi'a ko pangnnkn, bolong, a go so lagt ko Bangnsamoro
26. So kaatora ko Hajji a go so Umrah.
27. So kazyapa ko pangitaban a adat (taritib a go igma')
28. So kathankda ko iddkha' a gawii sii ko Bangnsamoro (*declaration of Bangnsamoro holidays*)
29. So kazyapa ko manga ganat a apo' a kawali a go so manga bowalan o kakawasaan a waraan (*ancestral domain and natural resources*)
30. So kazyapa ko manga kabnar o manga pakatopo' a salakaw sii ko Bangnsamoro (*protection of the rights of the indigenous people in the Bangnsamoro*)
31. So kapagatora ko manga lopa'a kakola a go so kambagibagi'a on a go so kapzosona ko sosen o manga lopa' (*land management, land sietribution, and agricultural land use reclassification*)
32. So kaphanaksa a go so khitholadn ko kaolad o manga lopa' a kakola (*cadastral land survey*)
33. So kasawa'i ko manga gadong ko manga lopa' a kakola (*exploration and eminent domain*)
34. So kaatora ko manga salatan, manga kalamalama a lankap, so kaatora ko kalasan, so darpa' o manga binatang sa kalasan, so kasiyapa ko tabiat (*environment, parks, forest management, wildlife, nature reserves, and conservation*)
35. So kapagosara ko manga ranaranaw odi' na lawasaig ko kapphagda' on sa manga padaw (*inland waterways for navigation*)
36. So kaatora ko manga ranaw sa sold a Bangnsamoro (*inland waters*)
37. So kaatora ko manga pakaig sa pantag sa kapagoyagi ron sa manga sda' a go so manga kakawasaan sa ig sii ko kawali a ig o Bangnsamoro (*management, regulation and conservation of all fishery, marine and aquatic resources within the Bangnsamoro territorial jurisdection*)
38. So kapagarora ko manga pagingdanabago ko sold o Bangnsamoro (*Bangnsamoro settlement*)
39. So kakhokom ko bitikan o taritib a go igma (*customary justices*)
40. So kapagatora ko manga pangokoman a Shariah, a go so atoran o Sharia (*Sharia courts and Sharia justice system*)
41. So kapagatorator a lankap a go so kiokitn ko kandato' ko Bangnsamoro (*public administration and bureaucracy or the Bangnsamoro*)
42. So kasiyapa ko kapiiya a lankap a go so karna ko manga sakit a pphanogalin a pzamblay (*health and prevention and control of epedimic and other communicable diseases*)
43. So kaatora ko sakodo a kapahgingd, so kapakadaya' a kaphagingd, a go so kabgay sa manga panabang (*social services, social welfare and charities*)
44. So kaatora ko saplid a manga nganin (*waste management*)
45. So kaadna a go katilika ko manga pamoronan a sakodo a kamamanosiya'i (*establishment and supervision of humanitarian services and institutions*)
46. So katndo'a a go so kapakambowata a go so kaosara ko manga bowalan a lankap sa doniya o manga taw a komakamal sa pantag sa kambalay o gaga iran ko galbk sii ko sold o Bangnsamoro (*identification, generation, and mobilization of international human resources for capacity building and other activities within the Bangnsamoro*).

47. So kapagadna ko pangadapan o Wakap a go so pangadapan a zarigan ko tabang. (*establishment of Awqaf and charitable trusts*)
48. So kapakatindg o pangadapan a tomitikay ko kasogo' sa mapiya a go so kasapar sa marata' (*Hisbah system*)
49. So kidaptarn ko inimbabawata', kapangaroma, a go so kapapatay (*registration of births, marriages, and deaths*)
50. So kaziyapa ko kambabalay sa walay o manga taw ko isa a darpa' a mbalingan iran (*housing and human settlement*)
51. So kipzorongn ko okit a kapakaozor a go kathagodaya' o Bangnsamoro (*development planning*)
52. So kapakaozora ko Bandar a go so lomang a ingd o Bangnsamoro (*urban and rural development*)
53. So kasiyapa ko sakodo a ig, so karna ko manga bagiyaw a go so atoran o kapamakaig ko kalopaan ko Bangnsamoro (*water supplies and services, flood control and irrigation system in the Bangnsamoro*)
54. So manga galbk a lankap a go so manga ala' a karsada ko Bangnsamoro (*public works and highways within the Bangnsamoro*)
55. So kaadna ko mattndo' a okit sa kapamagodasa' sa pantag sa kamapiyaan o manga babay a go so mililiyo a manga gintasan o kaphagingd o Bangnsamoro (*establishment of appropriate mechanism for consultations for women and marginalized sectors*)
56. So missnggay a manga galbk a kapakaozor a go manga pangitaban a pantag ko manga babay, so manga kangodaan, so manga toto'a, so manga gomagalbk, so manga pakatopo' a salakaw ko sold o Bangnsamoro (*special development programs and laws for women, the youth, the elderly, labor, and indigenous communities*)
57. So kapagatorator sii sa sold, so manga pamoronan ko monisipiyo, a go so salakaw a bagr sii sa sold ioman on so kapagadna ko kanggobirno sii sa sold (*local administration, municipal corporations and other local authorities including the creation of local governments*)
58. So kapmbalaya ko pd a manga pamoronan, manga atoran a go pangitaban a pantag ko lankap a kapakadaya' o manga taw sii ko Bangnsamoro (*establishment or creation of other institutions, policies and laws for general welfare of the people in the Bangnsamoro*)

Tiankd anan o BBL a go adn pn a pangoman san a da maaloy sabap ko kaphakatas o bandingan a palaya dn anan kabnar o Bangnsamoro ko kapngoverno niyan, a da dn aya maadn ko miaona a piakatindg a so ARMM.

Tiankd o BBL a adn a missnggay a okit iyan ko kazinanad (education) sa phakamoayan so manga pipiiya a madrasah a Arabic a go maphakatindg iyan so BANGNSAMORO UNIVERSITY a zangann iyan so kazinanada ko manga kalombayan o Bangnsamoro ko pizoson a blangan iyan ko kata'o sii ko agama Islam a go so kata'o sii ko doniya. (*Art. 9 : Sec.13-14*)

Tiankd o BBL a phakatindg so Makambibisa a Montab (Independent Police) o Bangnsamoro. Giyanka'i a Police na zangann iyan so kalilintad sii ko sold o Bangnsamoro sa izapar iyan so langowan a marata' a galbk a inisapar o Islam, sa plindingn iyan so pagtaw ko kabinasaan sa aya mala' a romasay niyan na so kithaplkn ko kapkhaadn o manga rido' sii ko Bangnsamoro ka an maadn so kalilintad a go so kasasarig o pagtaw. (*Art 11 : Sec. 1-18*)

Tiankd o BBL a phakablang so kalamalama o kokoman a Shariah sa kharankom iyan so kitaban o kandodolona' ko bandaran a go so kandagang (civil and commercial) a go so blangan o manga kasalaan a go so manga siksa' iyan a ipagoman oto ko miaona dn a miaadn a kitaban o kaphamilya (personal laws). Khipatoray ko Barlamen o Bangsamoro amay ko makatindg so kaphakalankapa sankanan a manga kitaban o Shariah, a khasangan o manga ulama so kapthaonga sankanan a manga kitab a Islam. *(Art. 10 : Sec. 1-19)*

Tiankd o BBL a phakatindgn iyan so Sharia Academy a maporo' anan a paganadan ko Sharia Islamiyah sii sa Bangsamoro. Pd sa galbk anan so kambarasaa ko manga ulama ko Sharia ko okit a kapangokom sii ko Islam. Go phakatindgn o BBL so galbk o Mufti a sasangann iyan so kapphanmbaga ko manga pakaiza' o pagtaw ko kasaromag iyan ko Islam *(Art. 10 : Sec 20-21)*.

Tiankd o BBL a so darangn a go so iringa' a go so thotholan ko Bangsamoro na phakamoayan sa pagoyagan iyan so manga paninggalan o Bangsamoro so kiandato' iyan ko kazulutan a miaadn sii sa Sulu, kazulotan sa Magindanaw, a go so Pat a Phangampong a Ranaw, taman ko basa niyan na maphagiyasa sa khidakat sa mapiya sa pantag sa kapakabagr anka'i a Pagtaw sa masiyap iyan so rk iyan a smpad a go paninggalan a aya onayan iyan na so agama niyan a Islam a sabap a kiabilaw niyan a pagtaw a mianatas ko lopa' minsan pn miadansal a mabagr a gobat a lomiagaday ko sold o miaka 494 ragon. *(Art. 9 : Sec. 19)*

Tiankd o BBL a so kapakatitindg a al Amanah Islamic Investment Bank a go so pangadapan a Southern Philippine Development Authority (SPDA) na khitogalin so kaarki ron sii sa Bangsamoro. *(Art. 12 : Sec. 30)*

Tiankd o BBL a phakatindgn iyan so Banko a Islam (Islamic Banking) a giyanan i onayan o kaphakabagr o kaoyagan o manga Muslim sa Pilipinas. So ingd a da' a banko iyan na ingd a malobay so kaoyagan iyan. Miathay dn a pangindaw o Muslim a kapakatindg anka'i a Banko a Islam ka an mada so kalalankap o kapriba a haram sii ko manga Muslim. *(Art.13: Section 29)*

Aya paliyogat ko Muslim a Bangsamoro na so kapanagontaman iyan sa kasamporna anka'i a Onayan a Pangjaban o Bangsamoro (Bangsamoro Basic Law) ka anda i kapakapoon iyan sa Congress na iphalad ko pagtaw sa mbotowan iran (plebiscite) na o makataban na giyoto i kapnggolalan iyan na odi' makataban sa di botowan o pagtaw na phatay sa ginawa niyan sa di phakamoayan.

Oman i isa a Muslim na sabota niyan ankanan a kitab na ogop sa kapakatokawa niyan ko pagtaw a Bangsamoro sa kasabotan iran phorong ankanan a kitab ka an iran kabotowi amay ka somagad ankanan a lankap a pangamad ko pagtaw (plebiscite) ko katharimaa iran sankanan a pangitaban.

Giyanka'i a BBL na aya pamotosan a pimbolawasan o romasay o Bangsamoro a piphasbalan a MILF ko kiapakithidawa' iyan ko parinta sa plo'an a manga ragon sa miakamoayan anka'i a BBL a onga a go rarad a go arga' o mimbagiyaw a margs a rogo' o manga Mujahidin ipoon sa paganay na taman dn sa imanto. Aya sangan ka hay pagari ami a Muslim na so khisoratn ka ko pansom ka sa kaboto inka sank'a'i a pangitaban ka an masamporna' so romasay o manga Muslim sa Pilipinas.

O makamoayan anka'i a BBL na khaadn so manga sabap a iplintad o Muslim sa Pilipinas ko kasasanaat iyan ko kasasagad iyan sa malitng a kapphagintaw sabap ko

kamrmr a go so kiandakl o manga rido' a pkhasabapan sa kapphamatay o manga taw, a go so salakaw san a manga awid a akal a di khabaot a aya dn a mala' a sabap iyan na so kigagayb o parinta a mabagr a khasiyap iyan so pagtaw.

O makamoayan so BBL ko kabotowi niyo ron na phakatindg so parinta a Bangsamoro, na khasangan iyan so kaphasada ko manga rido' a go so kaphakaozora ko kaoyagan ka kagiya phakaoma so manga ala' a Companiya sa doniya sa phangmbaal siran sa manga kaoyagan sii sa sold a Bangsamoro na khaadnan sa manga galbk so pagtaw a da' a galbk iyan a kabibiyaan, na misabap roo na pthagodaya' so kapphagintaw na mlangkap so kalilintad ko manga ingd tano.

Madakl a di masoso'at ko kiasambii ko ngaran a "Muslim Mindanao" sa aya miapayag na so Bangsamoro, sa madakl so manga tindg iran, sa aya maptharo' tano na giyanka'i a Bangsamoro na ingaran a mimbalo' a kilala (identity) o Muslim sa Pilipinas a datar o ba aya niyan nationality a adn a kawali niyan a missnggay a go adn a parinta niyan a maito bo' a di niyan kapakambibisa a giyanka'i a waraan odi' na paratobowan iyan na da' dn maadn sii ko miangaiipos a kapasadan o manga Muslim a go so parinta a Pilipinas.

Batiyaan tano so history ka aya kiapngarana tano ko ngaran a Moro na so kiapakaoma o manga Ispaniyol sa polo a Pilipinas ada pn kabthowi sa Pilipinas sa masa oto na miaoma iran so manga taw ron a manga Muslim na so kiatokawi ran sa manga Muslim a taw sa nka'i a manga polo na bithowan iran sa Moro a sipik iran oto ko ngaran a Moors a giyoto so mindato' sa Andalus (Spain) a manga Muslim a ndadato' sa North Africa a pthawagn so kadato' iran a Moorish Empire a minirakhs iran a Spain a pindato'an iran. Samanan na so ngaran a Moro na minsan pn sii phoon ko rido'ay na kna' o ba marata' a ngaran ka tiarima' iran a manga Ispaniyol a so taw ko manga polo sa Sbangan a alongan na manga Muslim a datar o manga Muslim a pindato'an iran so manga ingd iran.

Aya kiapakarata' o ngaran a Moro na sii ko kiabono'a i Obal ko general a Ispaniyol a si Peguirua ko gii kiran kapakithidawa' i Sultan Qudarat na kiararangitan so manga Ispaniyol na mianorat siran sa manga libro a piakarata' iran on so manga Moro na inipamangnda'o iran ko manga Pilipino a miacristian iran sa Luzon a go sa Visayas na misabap roo na miapamola sa poso' anka'i a manga kolompowag a so Moro na marata'.

So ingaran tano a **Muslim Mindanao** na midadakat ko amoran a pangitaban a Pilipinas (Philippine Constitution) ko onayan iyan a bilang a 10 (*article X*) section (15-21) na o ba pagalina a Parinta a Pilipinas na san tano ilaya i taman a kapasang tano ko kapagrna tano ron.

Di tano sanaan i kagiya miapngaran tano so Muslim odi' na Islam na ron tano bo' miataman ogaid na da' a od iyan a mapiya a khamasaan a makamomoayan, ka papata' anan sa so pagtaw na malobay a tanto a aya bo' a pkhagaga niyan na so kipphagidaidaan iyan ko ngaran iyan a da' a maana niyan ka di niyan khamataan so mapapadalm on a maana niyan. Amay ka so taw na thitho a mabagr so paratiaya niyan na di niyan izankot so manga galbk iyan odi' na daawa niyan sa matag ngaran ka so Islam ko paganay a kaawidi ron o Nabī (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) a go so manga sahābah niyan na da iran pngarana so Muslim a go so parinta a piakatindg iran, ka aya pingaran o gomaganat sa Makkah na manga Muhajirin na so manga taw sa Madinah a tomiabang kiran na manga Ansar ogaid na palaya siran dn Muslim, kagiya sasabotn iran a so ingaran a da on so maana niyan na katharo' a da' a khaadn iyan.

Tanto tano a mapasang i kapagingaran sa Muslim odi' na Islam sa ron tano ron bo' miataman, Aya tindg o sabagi' na khaponas so Islam a go khalipatan sabap ko kiada' o ngaran a "Muslim Mindanao" na di tano khatokawan o manga pagariya tano a manga Arab sa ba tano manga Muslim. Giyanan na tindg a sosopakn iyan so mambbtad, a gowani a di tano katawan sa doniya o ba adn a Muslim sa Pilipinas na da magaga o rido'ay tano o ba iran maponas odi' na mapagma' so Islam sankoto a masa a bilambilangn so miakasowa sa Arabic a go English, na da mada' so ingaran tano a Islam, na aya pn ari imanto a gatosan nggibo a Muslim a somiabot na aya kakhada' o ingaran a Muslim. Giyanka'i a kialangkap o Internet a pzold ko langowan a walay sa doniya a di niyan khilalaan o walay a Muslim antaa ka Yahudi odi' na kolompowag, na paliyogat ko Muslim a kaosara niyan sank'a'i a kasangkapan sa kapakabagr o agama niyan sa nggolalan sa panolon (da'wah).

Aya kasangkapan san manga pagari ami na so kaadn o kapasang o Muslim ko pizoson a basa ko oriyon o kakowaa ko manga kata'o o Islam a miakapoon ko Qur'ān a go so Hadith o Nabi tano a go so manga osayan o manga ala' a Ulama sii ko Islam.

Aya pangindaw o Muslim imanto na so kapakaadn iyan sa manga sondaro niyan a kaaasaan sa phizoson a ilmo' a go basa ko doniya ka an iyan magobat so doniya sa nggolalan ko kata'o niyan a phakalangkapn iyan ko manga taw sa magokit ko Internet ka giyanan i pd a maporo' a jihād sii ko Islam. Gowani na minipatoray so jihād a kathidawa' ka kagiya so panolon (da'wah) ko Islam na di khisampay ko manga taw ka phagrnn o manga parinta a jāhiliyyah a go pphamoonon iran so manga pphamanolon ko Islam. Imanto na mimbaropa a doniya ka da' a parinta a ba niyan kharn so kapphakalankapa ko manga kata'o a go so panolon o Islam, ka so kiaadn o Internet na miasatiman a doniya a mimbaloy a datar o satiman a walay odi' na satiman a lipongan (barrio) a giyanan so pmbthowan imanto sa Globalization.

Magikhlas tano ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) sa mogop tano sa pamikiran, tamok, galbk ka giyoto i kaphakabagr tano, kna' o ba so kakkpiti tano ko ngaran a da' a pnggalbkkn tano a pd a galbk. So phakagaga a Muslim na panorat sa manga kitab ko pithibarang a basa sa doniya ka an masiyap sa midakat so thotholan rkitano ka an mada' so kalk tano sa khada' so ngaran tano. Aya piakaratarata' sa ginawa na pinggastos a manga mama a go manga babay a inirampay siran ko pankat a maporo' ko kata'o ko Islam a go so kata'o sa doniya, ogaid na pithorak a tanto a maito' a pkhabatiya' ta a manga kitab a inisorat. Kanogon iyan so taw a mala' i kata'o a amay ka mawafat na iphlbng skaniyan a go so ilmo' iyan na pd iyan a iphlbng ka da niyan soratn a mibagak iyan ko pagtaw niyan na antonaa dn i izmbag iyan ko Allāh (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى) amay ka iiza' iyan on a anda nka inosar so ilmo' a miasowa aka? Antonaa i khismbag iyan?

وَأَقُولُ قَوْلِي هَذَا وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُسْلِمِينَ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرُوهُ
إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ.

Wa aqūlu qawlī hādā wa astagfirullāha lī wa lakum wa lisāiril Muslimīn min kullī dambin fastagfirūhu innahu Huwat Tawwābur Rahīm.